

DOWN Alapítvány Gyógyszerelési protokollja

DOWN Alapítvány Gyógyszerelési protokollja

Definíció: Gyógyszernek minősül minden olyan vegyi anyag vagy keverék (legyen az szintetikus vagy természetes eredetű), melyet betegségek gyógyítására vagy megelőzésére használunk szájon át, belélegezve, vagy bőre való felvive.

A DOWN Alapítvány intézményeiben élő, és munkahelyein foglalkoztatott ügyfelek gyógyszerhasználatának biztonságáért az egészségügyi szakdolgozók, illetve az erre megbízást kapott segítő munkatársak felelnek.

A Down Alapítvány intézményeiben a gyógyszerek felügyelete, kezelése, átfogó menedzsmentje az alábbiakat foglalja magába:

- Egy alap gyógyszerkészlet biztosítása valamennyi intézményben
- Biztosítani a jelenlévő ügyfelek ismeretében a szükséges gyógyszerek

rendelkezésre állását.

Ezen belül:

- a) a bejáró vagy rövid ideig az intézményben tartózkodó ügyfél esetén gyógyszer biztosítása a hozzátartozón keresztül, lehetőleg az orvosi javallattal együtt;
 - b) állandó lakók figyelmeztetése a gyógyszer időben történő felíratására;
 - c) amennyiben az ügyfélnek nincs saját családorvosa, akkor a gyógyszer felíratás kezdeményezése az intézményi orvoson keresztül;
 - d) az orvos által felírt, vagy javasolt gyógyszerek beszerzéséről való gondoskodás;
 - e) a gyógyszerek szakszerű és biztonságos tárolása;
 - f) a gyógyszerek lejáratí idejének folyamatos figyelemmel kísérése;
 - g) a gyógyszerkészlet folyamatos nyilvántartása, a hiányok pótlása;
- Az önállóan gyógyszert szedő ügyfél számára kizárólagos hozzáférést biztosítani az elzárt gyógyszeréhez és ellenőrizni a bevételt valamint a mennyiséget;
 - Az ügyfelek rávezetése arra, hogy megismerjék saját gyógyszereiket, vagyis a gyógyszereszedéssel/gyógyszeralkalmazással kapcsolatos önállósodás elősegítése;
 - A gyógyszerek bevételének, vagy más módon történő felhasználásának segítése, az ügyfél szükségletei és igényei szerint;
 - Az önálló gyógyszereszedést elsajátítani nem képes ügyfelek gyógyszereinek tárolása, kiadagolása, kiosztása, és a gyógyszerek bevételének, vagy más módon történő alkalmazásának segítése;
 - A gyógyszereszedéssel kapcsolatos dokumentáció vezetése;
 - Gyógyászati segédeszközök, és egyéb komfortérzetet javító eszközök, szolgáltatások kezdeményezése és biztosításukban való közreműködés;

A gyógyszerek kezeléséért (menedzsmentjéért) felelős segítő feladata:

Elsődleges feladatuk felmérni, hogy az ügyfél képes-e önállóan irányítani saját gyógyszereinek felíratását, megvásárlását, beszedését. Az önállóan működő személyt is segíteni, követni kell, biztonsági ellenőrzést kell végezni arra vonatkozóan, hogy annyi gyógyszere fogy-e, amennyinek kell. Ha a három lépésből bármelyikre, vagy egyikre sem képes az ügyfél, akkor a hiányzó készség megszerzésének támogatása mellett mindaddig a felelős szakembernek kell irányítania a folyamatot, amíg az ügyfél teljesen megbízhatóvá nem válik. A segítőnek törekednie kell arra, hogy az ügyfeleket megismertesse a számukra rendelt gyógyszerekkel, és személyre szabottan el kell érnie a lehető legnagyobb önállóságot a gyógyszereszedéssel kapcsolatban. De bárhogy is folyik az önállósodási folyamat, mindig a segítő felelőssége, hogy az ügyfél rendszeresen megkapja a gyógyszeradagját.

Fontos tehát, hogy a segítő munkatárs elvárását támasszon az ügyfelekkel szemben arra vonatkozóan, hogy sajátítsák el mindazt az ismeretet, amely hozzásegíti őket az önálló gyógyszerhasználathoz.

Az ügyfeleket rá kell vezetni arra, hogy megtanulják az általuk szedett gyógyszerek neve mellett, azok terápiás hatását, továbbá azt is, hogy miért és mennyi ideig kell szedni a tablettákat, vagy alkalmazni az egyéb gyógyszeres terápiát. El kell sajátítani velük többek mellett azt is, hogy milyen módon vegyék be a tablettát, a kanalas orvosságot, a por alakú gyógyszereket, hogyan kell felkenni a gyógyhatású kenőcsöt, vagy cseppenteni a szembe, orrba, fülbe. Meg kell velük értetni, hogy az gyógyszerekkel óvatosan kell bánni, biztonságosan kell tárolni, (el kell zárniuk társaik elől) de azt is, hogy esetenként bizonyos mellékhatásokkal lehet számolni. Ha bármilyen mellékhatást észlelnek, azt haladéktalanul jelezzék a segítők felé.

Ha az ügyfél kéri, akkor a kért segítséget meg kell kapnia akkor is, ha egyébként önállóan képes saját gyógyszereinek bevitelére, használatára.

A segítő munkatárs feladata, hogy elmagyarázza, rávezesse a számára szükséges gyógyszer orvossal történő felírását, gyógyszerértéki kiváltását, és az orvos utasításának megfelelő szedést, vagy más alkalmazást.

Ha az ügyfél állapota nem teszi lehetővé fentiek megtanulását, vagy gyakorlását, akkor a segítő gondoskodik arról, hogy kellő időben, megfelelő dózisban beadásra kerüljön az orvos által rendelt gyógyszer. Oda kell figyelni a gyógyszer bevitelére, és folyamatosan ellenőrizni kell a hatás kialakulását.

Ha a gyógyszeres terápia során bármilyen mellékhatás mutatkozik, vagy az ügyfél szokatlan jelenséget jelez a segítő felé, akkor a betegtájékoztatóban leírt módon kell eljárni, illetve az orvossal konzultálni.

A segítők általi gyógyszerelés általános szabályai:

A gyógyszerelést kizárólag az orvos utasításának megfelelően szabad végezni. Az utasításban egyértelmű módon megjelölésre kerül a gyógyszer neve, adagja, az alkalmazás gyakorisága, valamint módja. A szabadforgalmú, azaz vény nélkül beszerezhető gyógyszerek esetében a dobozban elhelyezett „Betegtájékoztató” az irányadó.

Az ügyfelek orvos által felírt gyógyszereit a segítő önkényesen nem változtathatja meg, nem módosíthatja az előírt dózist, nem rövidítheti le a terápia időtartamát.

Ugyanakkor a segítő kötelessége odafigyelni arra, hogy az ügyfelet kezelő orvos a gyógyszer felírást ne végezze automatikusan, hanem rendszeres időközönként ellenőrző vizsgálatokat rendeljen el, és bírálja felül a gyógyszeres terápiát, ha szükséges, akkor változtasson rajta.

A gyógyszerelés 5 alapszabálya, amelyet szigorúan be kell tartani és ellenőrizni!

1. A gyógyszer fajtája;
2. A gyógyszer adagja;
3. A bevételi időpont és gyakoriság;
4. A gyógyszereszedés, használat módja;
5. Összetévesztés kivédésére mindig a megfelelő gyógyszert a megfelelő személynek;

A gyógyszerek összecserélésének elkerülése érdekében, minden körülmények között be kell tartani a gyógyszerelés hármasszabályát is!

1. El kell olvasni a gyógyszer nevét a dobozon, amikor azt kivesszük a gyógyszereszekrényből;
2. Akkor is el kell olvasni, azaz ellenőrizni kell a gyógyszer nevét a közvetlen csomagoláson, amikor azt kivesszük a dobozából;
3. És végül akkor is el kell olvasni, azaz ellenőrizni kell a gyógyszer nevét a dobozán, amikor a dobozt visszatesszük a helyére;

A gyógyszer kiadagolását és beadását végző segítő munkatárs felelőssége:

- A gyógyszer kiosztásáért felelős segítő-munkatárs gyógyszer kiadagolás közben biztosítson magának nyugodt környezetet;

- Soha nem szabad félbehagynia a gyógyszerelosztást és/vagy őrizetlenül hagyni a gyógyszer szekrényből kivett gyógyszereket;

- Más által előkészített tablettákat csak alapos ellenőrzés után lehet beadni;

- Minden új gyógyszer felíratásánál az orvossal együtt ellenőrizték az ügyfél egészségügyi dokumentációjában az esetleges gyógyszer allergiáról szóló feljegyzéseket;
- A gyógyszer kiosztását végző segítőnek a beadásra kerülő, orvos által elrendelt gyógyszert háromszor kell leellenőrizni:

Először amikor kiveszi a gyógyszereszekrényből;

Másodszor amikor a dobozból kiveszi;

Harmadszor, mielőtt az ügyfélnek/betegnek átadja / beadja;

Ha az ügyfél segítségre szorul a gyógyszer beszedésében, akkor a segítőnek ellenőriznie kell, hogy le tudta-e nyelni a beadott tablettát. Amennyiben nem, akkor bő folyadékot kell vele itatni. Ha rendszeres a probléma, akkor eleve könnyített módszert kell alkalmazni, például lekvárba, mézbe, joghurtba keverve kell azt beadni.

Orálisan gyógyszert csak ép tudatú, kooperáló, nyelési problémákkal nem rendelkező betegnek szabad adni.

A gyógyszer szakszerű bejuttatásáért mindig a segítő a felelős!

Gyógyszerek tárolása:

A gyógyszert zárható szekrényben, jól áttekinthetően[1], vagy zárható hűtőszekrényben kell tárolni. Kenőcsök, kanalas orvosságok tárolásánál be kell tartani azt a tárolási hőfokot, amelyet a Betegtájékoztatóban feltüntettek;

A tárolás mindig eredeti csomagolásban történjen, hogy a lejárati ideje és a gyári szám bármikor ellenőrizhető legyen;

Lejárati gyógyszereket veszélyes hulladékként kell kezelni, megfelelően kell tárolni, majd megsemmisítésre el kell szállíttatni, illetve hatályos jogszabályi előírás alapján vissza lehet vinni a patikába;

A gyógyszerekkel kapcsolatos adminisztráció:

Az intézményi gyógyszer felhasználást a *Személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről* szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet 51. § (1) **9. számú melléklete** szerinti nyilvántartó lapon kell rögzíteni, amelyet a szolgáltatás nyújtásának kezdetekor, majd a nyilvántartó lapon szereplő adatokban bekövetkező változások esetén kell kitölteni.

A gyógyszerekre vonatkozó adminisztráció névre szóló, folyamatosan, és napra készen vezetett dokumentációk összessége. Az ügyfél állapotának változása[2] alkalmával vagy szűrővizsgálatok [3] eredményének értékelésekor erre támaszkodhatnak mind a segítőik mind a kezelőorvos.

Néhány további szabály:

- Minden gyógyszert csak a gyógyszertár által forgalomba hozott formában és kiszerezésből szabad felhasználni;

- Mindig ellenőrizni kell a rajta lévő feliratot a benne lévő gyógyszerrel együtt;

- Hozzá tartozótól csak eredeti kiszerezésű gyógyszert szabad átvenni;

- A legtöbb gyógyszer alkalmazásánál számítani kell mellékhatásokra is, illetve több gyógyszer adása esetén figyelembe kell venni a lehetséges kölcsönhatásokat;

Gyógyszeradagok kiszámítása:

A beadandó, beadható, vagy felhasználásra kerülő gyógyszer mennyiségét meghatározó tényezőket a segítő önkényesen nem változtathatja meg.

A kezelő orvos a megfelelő dózist mindig az ügyfél életkora, neme, testtömege, testfelülete, általános állapota, a hozzá szokás foka, a máj- és vesekárosodás mértéke alapján határozza meg.

Kiegészítő információk

A gyógyszerek alkalmazásának módja

Orális adagolás (szájon át):

A gyógyszer szervezetbe való bekerülésének legegyszerűbb módszere, szájon át az emésztőrendszerbe juttatás. Hátránya, hogy alkalmazása során bizonyos gyógyszerek a gyomor nyálkahártyáját károsítják, sőt az is előfordul, hogy az emésztőnedvek a gyógyszert hatástalanítják.

A szájból ható (például szopogató tabletták), vagy szájból közvetlenül felszívódó tabletták (nyelv alatti) bevétele külön magyarázatra szorul, hiszen eltér az ismertebb, lenyeléssel járó beviteltől.

Belégzés útján történő, (inhalációs) adagolás:

Gáznemű, gőzzé alakított, vagy porlasztott folyékony, esetleg finom por formájú szilárd anyagoknak a légutak nyálkahártyájára való juttatása.

Becseppentés, instillatio:

Elsősorban szembe, külső szemzugba vagy orrba, esetleg a fül hallójáratába való bejuttatás cseppentő adagolóval.

Bőrre vagy bőrön át alkalmazott (percután) gyógyszerek:

Ezek lehetnek folyadékok, rázókeverékek, kenőcsök, paszták, porok, transzdermális tapasz, de a szemkenőcs alkalmazása is ide tartozik.

Vaginális adagolás:

Kizárólag helyi hatás elérésére szokás alkalmazni, tableta, kúp vagy kenőcs formájában.

Rectális adagolás:

Kúpok és beöntések formájában a máj megkerülésével juttathatunk gyógyszereket a véráramba.

A protokoll érvényessége: 2014. november 1-től

Készítette:

.....
Vámos Magdolna
egészségügyi auditor

Jóváhagyta:

.....
Dr. Gruiz Katalin
DOWN Alapítvány elnöke

[1] Célszerű a tárolásnál vagy a hatásuk alapján kialakított sorrendben, vagy abc sorrendben elhelyezni a gyógyszereket

[2] Az állapot javul, rosszabbodik, vagy jól beáll, sürgős beavatkozás esetén pl. ájulásnál, ami lehet: diabétesz, vagy epilepszia miatt.

3] Cukorbeteg, syncumáros betegek rendszeres ellenőrzése